د ښځو د طبيعي وينو
(حيض، نفاس او استحاضې)

په اړه ليکنه

رسالة في الدماء الطبيعية
(پښتو)

د فضيلة الشيخ علامة
محمد بن صالح العثيمين په قلم

بسم الله الرحمن الرحيم

شركاء التنفيذ:

دار الإسلام
جمعية الربوة
رواد الترجمة
المحتوى الإسلامي

يتاح طباعة هذا الإصدار ونشره بأي وسيلة مع الالتزام بالإشارة إلى المصدر وعدم التغيير في النص.

Telephone: +966114454900
ceo@rabwah.sa
P.O.BOX: 29465
RIYADH: 11557
www.islamhouse.com

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره، ونتوب إليه، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا، ومن سيّئات أعمالنا. من يهده الله فلا مضلّ له، ومن يضلل فلا هادي له، وأشهد أن لا إله إلّا الله وحده لا شريك له، وأشهد أنّ محمدًا عبده ورسوله، صلّى الله عليه وعلى آله وأصحابه ومن تبعهم بإحسانٍ إلى يوم الدّين، وسلّم تسليمًا.

أما بعد: هغه ويني چې په ښځه راځي هغه حيض، استحاضه او نفاس دي، دا له مهمو كارونو څخه دي چې وپېژندل شي او اړوند احكام يې بيان شي، همدا رنګه په اړه يې د علماوو د ناسمو او سمو ويناوو تر منځ توپير وكړل شي. او د ترجيح وركولو او يا ضعيف

ګڼلو پر مهال باید باور په هغه څه وشي چې د قرآن او سنت په رڼا کې راغلي وي.

څکه دا دواړه بنسټیزې سرچینې دي؛ هغه چې احکام پرې بنا کیږي کوم چې بنده ګان پرې د الله تعالی عبادت کوي او د هغه لخوا پرې مکلف شوي دي.

او څکه چې په قرآن او سنت باندې باور کولو کې د زړه سکون، د سینې پراخوالی، د نفس پاکوالی او د غاړې خلاصیدل دي.

او څکه چې لدې پرته نورو ته دلیل پلټل کیږي نه دا چې استدلال پرې کیږي

څکه چې د الله له کلام او د هغه د رسول - صلی الله علیه وسلم - له وینا پرته په بل څه کې حجت نشته،

او همدارنګه د صحابه و د علماوو له بنا په قول راجح، پدې شرط چې داسې څه پکې نه وي چې د قرآن او یا سنت سره په ټکر کې واقع شي. او همدارنګه د بل صحابي له وینا سره په ټکر کې نه وي ، که چیرته په قرآن او سنت کې داسې څه و چې دا یې خلاف و ، نو هغه څه چې په قران او سنت کې دي اخستل یې واجب دي او که چیرته د بل صحابې له وینا سره په ټکر کې و، د ترجیح غوښتلو ته اړتیا لیدل کیږي او بیا یې تر منځ د راجح وینا واخیستل شي. نو که چیرې تاسو په خپلو کې د څه شي په باره کې هم نزاع (جګړه او اختلاف) وکړ، نو هغه (شی) الله او د هغه رسول ته وګرځوئ که چیرې تاسو په الله او په ورځ د آخرت

ایمان لرئ، دا (کار) ډېر غوره دی او د انجام په لحاظ ډېر ښه دی.

او دا لنډه لیکنه ده چې اړتیا ورته لیدل کیږي، د دې وینو په اړه د معلوماتو او احکامو په اړه يې ده، چې لاندې فصلونو ته شاملیږي:

- **لومړی فصل:** د حیض معنا او حکمت يې
- **دویم فصل:** د حیض د وخت او مودې په اړه
- **دریم فصل:** هغه بیړني حالتونه چې په حیض کې رامنځ ته کیږي.
- **څلورم فصل:** د حیض د حکمونو په اړه
- **پنځم فصل:** استحاضه او حکمونه يې
- **شپږم فصل:** نفاس او حکمونه يې

- **اووم فصل:** د هغه څه د کارونې په اړه چې یا خو حیض بندوي او یا یې هم راولي، او هغه څه چې حمل منع کوي او یا یې غورځوي.

لومړی فصل:

د حیض معنا او حکمت یې

حيض په لغت کې: د يو شي بهېدل او جريان ته وييل
کيږي.

او په اصطلاح کې: هغه وينه ده چې په طبيعي توګه پرته
له کوم سبب ښخه په ټاکلو وختونو کې ښځو ته پيدا
کيږي. نو دا طبيعي وينه ده، نه د کومې ناروغتيا، زخم،
اولاد ضايع کېدلو او يا زيږون له امله رامنځ ته کيږي.
نو دا چې دا طبيعي وينه ده د ښځو چاپيريال، هوا او
حالت ته يې په ليدو توپير لري، لدې امله ښځې پکې
(يوه له بلې) سره ښکاره او واضحه توپير لري.

حکمت پکې دا دی چې کله ماشوم د مور په ګېډه کې
وي نو هغه ډول خواړه نشي اخستلی لکه څرنګه يې
چې له ګېډې د باندې خلک اخلي، او تر ټولو پرې زړه

سواندی انسان (مور يې) نشي کولی چې څه خواړه ورته ورسوي، نو دا مهال الله تعالی په مېرمنو کې د وینې داسې افرازات پیدا کوي چې ماشوم يې له مخې د مور په ګیډه کې خواړه اخلي پرته لدې چې خوراک او یا هضمولو ته يې اړتیا ولري؛ هغه داسې چې د نوم له لارې يې بدن ته داخلیږي بیا يې وینه رګونو ته داخلیږي او هغه پرې تغذیه کیږي، نو الله پورته او لوی ذات دی په ښایسته بڼې جوړوونکی.

نو پدې حیض کې همدا حکمت دی، لدې امله کله چې مېرمن امیدواره شي نو حیض يې بند شي، بیا نو حیض پرې نه راځي مګر په ډېرو لږو حالاتو کې، همدا رنګه شېده ورکوونکي مېرمنې لږې لیدل

کيږي چې حيض پرې راځي په ځانګړې توګه د شپږو

ورکولو په لومړي وخت کې.

دويم فصل:

د حيض وخت او موده يې

پدې څپرکي کې دوه موضوع ګانې څېړل کېږي:

- **لومړی موضوع:** هغه عمر چې حیض پکې راځي.
- **دویمه موضوع:** د حیض موده.

نو **لومړی موضوع** هغه عمر دی چې غالبا حیض پکې راځي؛ چې هغه له دولسو نه تر پنځوسو کلونو پورې دی او د ښځو حالت، چاپیریال او د ځای هوا ته په لیدو کیدی شي مېرمن لدې وړاندې او یا وروسته هم حایضه شي.

علماء - رحمهم الله - پدې اړه اختلاف لري چې: آیا **هغه عمر چې حیض پکې راځي ټاکلی عمر دی چې له هغه څخه نه وروسته کیږي او نه مخکې کیږي، او هغه**

وينه چې لدې وړاندې پرې راځي هغه د ناروغۍ له امله وي نه د حيض؟

پدې اړه علماو (يو له بل سره) اختلاف کړی دی، دارمي وروسته لدې چې د اختلافاتو يادونه يې کړې – ويلي: دا ټول زما په اند غلط دي، ځکه پدې کې مرجع موجوده حالت دی؛ نو هر څومره چې وموندل شوه، که په هر حال او سن کې وي واجب دي چې حيض وګڼل شي. الله ښه پوهيږي.

او دا خبره چې دارمي کړې ده سمه ده، او دا د شيخ الاسلام ابن تيميه ټاکنه ده، نو هر کله چې ښځه حيض وليده نو هغه حايضه ده، اګر که له نهو کلونو ټيټه او يا له پنځوسو پورته وي. دا ځکه چې الله او رسول يې د

حیض حکمونه موجوده حالت پورې تړلي دي، او الله

او رسول یې ورته کوم ځانګړی سن ندی ټاکلی، نو

موجوده حالت ته رجوع کول پکار دی چې احکام

ورپوري تړلي دي، او ځانګړی عمر ورته ټاکل له قرآن

او سنت څخه دلیل ته اړتیا لري، او پدې کې هیڅ دلیل

نشته.

دویمه موضوع د حیض مهال (موده) ده: د وخت اندازه

یې.

نو پدې کې علماوو ستر اختلاف کړی دی؛ په نږدې نو

شپږو او یا اووه قولونو سره، ابن المنذر رحمه الله فرمايي:

ځینی ډلی وايي: حیض لپاره د کمې او زیاتې مودې

اندازه نشته.

ما وویل: دا قول لکه د دارمي وینا چې وړاندې تېره شوه او هغه د شیخ الاسلام ابن تیمیة ټاکنه ده، همغه صیحح دی؛ ځکه چې قرآن، سنت او اعتبار پرې دلالت کوي.

لومړی دلیل یې: د الله تعالی دا قول: {وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهُرْنَ} [البقرة:222].

او دوی له تا نه د حیض په باره کې پوښتنه کوي، ته ووایه: دا یوه پلیتي ده، نو په حیض کې د ښځو له جماع نه په ډډه شئ، او دوی ته مه نږدې کېږئ (د جماع لپاره) تر هغه پورې چې پاکې شي.

نو الله تعالی د منع کولو وروستی حد پاکوالی وټاکه، نه دا چې د یوې شپې او یا ورځې او نه د دریو ورځو او نه د پنځلس ورځو تېریدل، نو دا پدې دلالت کوي چې د حکم علت د حيض شتون او یا نه شتون دی. نو کله چې حيض وموندل شي حکم ثابتېږي، او کله چې ترې پاکه شوه احکام يې له مينځه ځي.

دويم دليل: هغه چې د مسلم په صحيح کې ثابت دي چې نبي - صلی الله عليه وسلم - عایشې رضي الله عنها ته وویل **کله چې هغې د عمرې لپاره احرام تړلی و او حيض پرې راغی (هغه څه چې حاجيان يې کوي ويې کړه پرته د خانه کعبې له طواف څخه تر دې چې پاکه شي).** حديث

او په دواړو صحیحو کتابونو (بخاري او مسلم) کې دي چې نبي - صلى الله علیه وسلم - ورته وویل: انتظار وکړه، کله چې پاکه شوې نو تنعیم ته لاړه شه) نو پیغمبر صلى الله علیه وسلم ورته د منعې لپاره وروستی حد پاکوالی وټاکه، نه دا چې ځانګړی وخت یې ورته ټاکلی وي، نو دا پر دې دلالت کوي چې حکم د حیض د شتون او نه شتون پورې تړلی دی.

دریم دلیل: دا یادې شوې اندازې او تفصیلونه چې له فقهاوو یې چا پدې مسأله کې یادونه کړې ده؛ نه د الله تعالى په کتاب او نه د رسول الله - صلى الله علیه وسلم - په سنتو کې شته، سره لدې چې بیانولو ته یې سخته اړتیا لیدل کیږي. نو که چېرته (دا اندازې) له هغو

(مسائلو) څخه و چې پر بندګانو يې پوهه او الله ته
پرې عبادت واجب دی نو خاصتا به الله تعالی او رسول
الله صلی الله علیه وسلم په ښکاره توګه ټولو ته بیان
کړې وي، هغه احکام چې اهمیت پرې مرتبیږي لکه
لمونځ، روژه، نکاح، طلاق، میراث او داسې نور
حکمونه. لکه څرنګه چې الله او رسول يې د لمونځونو
شمېر، وختونه، رکوع ګانې او سجدې یې بیان کړي
دي. او زکات: مالونه، نصابونه، اندازه او د لګښت
ځایونه يې. او همدارنګه روژه، مهال او وخت يې. حج
او وریسې نور ورته مسایل.

آن د خوراک، څښاک، خوب، کوروالي، ناستې، کور ته
د ننوتلو او ورڅخه د وتلو آداب، او د حاجت د رفع

کولو آداب، آن د ډېرو د استعمالولو شمېر (د اودس ماتې څخه پس د ځان پاکولو په موخه) او داسې نورې بارېکې او اړینې چارې، هغه چې الله پرې دین کمال ته رسولی، او پر مؤمنانو یې پرې خپل نعمت پوره کړی دی. لکه څرنګه چې الله تعالی فرمایلي: {وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ} [النحل:89]

او مونږ پر تا باندې کتاب نازل کړی دی، په داسې حال کې چې (د دین) د هر شي لپاره (پکې) واضح بیان دی.

او الله تعالی فرمایي: {مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى وَلَـكِن تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلَّ شَيْءٍ}.

[یوسف:111].

دغه (قرآن) داسې خبره ښېځي نده چې له ځانه په دروغو جوړه کړی شوې وي او لیکن (دغه قرآن) د هغو (کتابونو) تصدیق دی چې له ده نه مخکې وو او د هر شي تفصیل (بیان) دی.

نو چې کله دا اندازې او تفصیلات؛ نه د الله په کتاب او نه د رسول الله صلی الله علیه وسلم په سنت کې شته، نو ښکاره شوه چې اعتبار پرې نشته، بلکه اعتبار په حیض مسمی ته ورکول کیږي؛ هغه چې شرعي حکمونه یې د شتون او نه شتون پورې تړل کیږي. او ددې دلیل څخه مې مطلب دادی چې: په قرآن او سنت کې د دلیل نشتوالی پخپله د دې په بې اعتباروالي دلیل دی - چې دا تاته پدې او نورو علمي مسألو کې

ګټور تماميږي - ځکه چې شرعي حکمونه پرته د الله له کتاب، د رسول الله - صلی الله علیه وسلم - له سنت، ښکاره اجماع او صحیح قیاس پرته نه ثابتیږي.

شیخ الِاسلام ابن تیمیة په خپله یوه قاعده کې ویلي: او لدې څخه د حیض نوم دی، چې الله پرې په کتاب او سنت کې زیات شمېر حکمونه تړلي دي، او د زیات او کم اندازه یې نده ښودلې، او نه د دوو حیضونو تر منځه پاکوالی د هغه عمومي ستونزې له امله چې امت پرې اخته دی او اړتیا ورته لري، او ژبه د یوې اندازې او بلې اندازې تر منځ توپیر نه کوي، نو چا چې پدې کې اندازه وټاکله نو پرته له شک نه چې د کتاب او سنت مخالفت یې وکړ. خبره یې پای ته ورسیده.

څلورم دلیل: اعتبار، یعني صحیح او مقبول قیاس، هغه داسې چې الله تعالی د حیض لامل ضرر ښودلی دی، نو کله چې حیض رامنځ ته شو نو ضرر شته، پدې کې نه د دویمې او لومړۍ ورځې او نه د څلورمې او دریمې ورځې تر منځه توپیر شته. او نه خو د شپاړسمې او پنځلسمې ، او نه د اتلسمې او اوولسمې ورځ تر منځ توپیر شته. نو حیض، حیض دی او ضرر هماغه ضرر دی، او علت په برابره توګه په دواړو ورځو کې شته، نو څنګه د دوو ورځو تر منځ توپیر صحیح کیدلی شي، سره لدې چې په علت کې سره برابرې دي.

آیا دا د صحیح قیاس خلاف کار ندی؟ آیا په صحیح قیاس کې دواړه ورځې سره برابرې ندي؟ په دې وجه چې په علت کې سره برابرې دي؟.

پنځم دلیل: د ټاکونکو د ویناوو تر منځ اختلاف او کډوډي، دا پدې دلالت کوي چې پدې مسأله کې داسې دلیل نشته چې د (پریکړې) لپاره ورګرځیدل واجب وي، بلکه دا اجتهادي حکمونه دي چې کیدی شي صحیح او یا غلط وي، هیڅ یو یې په پیروۍ کې پر بل لومړیتوب نه لري، او د اختلاف پر مهال قرآن او سنت ته ورګرځیدل دي.

نو کله چې د دې قول پیاوړتیا ښکاره شوه چې: د لږ او ډیر حیض لپاره ټاکلې اندازه نشته، او همدا راجح قول

دی، نو پوه شه چې هره هغه وينه چې ښځې وليده او کوم ځانګړی علت يې لکه زخم او داسې نور نه درلوده، نو دا د حيض وينه ده، پرته لدې چې په وخت او يا عمر سره اندازه کړی شي، مګر دا چې په دوامداره توګه په ښځه راځي او هيڅ نه پرې کيږي او يا دا چې د لنډ مهال لپاره پرې شي لکه : **په مياشت کې يوه او يا دوه ورځې، نو دا به استحاضه وي.**

او - ان شاء الله تعالی - ژر دی چې د استحاضې او د هغې حکمونو په اړه به معلومات وړاندې شي.

شيخ الاسلام ابن تيمية ويلي: **اصل دادی چې هر هغه څه چې له رحم نه راوځي هغه حيض دی، تر دې چې دليل پيدا شي چې استحاضه ده.**

همدارنګه وايي: **هره هغه وينه چې راغله حيض دی، که پدې نه پوهيده چې دا د رګ او يا زخم وينه ده. وينا يې پای ته روسيده.**

او دا قول لکه څرنګه چې د دلايلو له نظره تر ټولو صحيح دی، همدا رنګه پرې پوهېدلو او درک کولو ته هم نږدې دی، او په عمل او تطبيق کې د هغه څه په پرتله آسانه دی چې ټاکونکو يې يادونه کړې ده، او کوم څه چې دا ډول وي نو هغه د منلو وړ وي، ځکه چې د اسلامي دين له روحيې او هغې قاعدې سره چې آسانتيا او سهولت دی اړخ لږوي. الله تعالی فرمايلي:

قال الله تعالى: {وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ}

[الحج:78]

او په تاسو يې په دين کې هېڅ حرج (مشقت) نه دی ايښی.

او (پېغمبر) صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: **دين آسانه دی، او هيڅوک يې نه سختوي مګر پرې به غالب شي، نو(په عبادت کې) سختي مه کوئ، آساني رامنځ ته کړئ کلک شئ او برابر شئ او خلکو ته زيری ورکړئ.** بخاری روايت کړی دی.

او د هغه - صلى الله عليه وسلم - له اخلاقو څخه دا و چې: هيڅکله د دوو چارو تر منځ واک ندی ورکړل شوی مګر دا چې له دواړو آسان يې غوره کړی، پدې شرط چې ګناه به نه وه.

د امیدوارۍ حیض: اکثره وختونه چې ښځه حامله شي نو وینه یې بندیږي، امام احمد رحمه الله فرمايي: امیدوارۍ ښځې د وینې په ودریدلو سره پیژندل کیږي، کله چې امیدواره ښځه وینه وګوري، نو که چیرته له زیږون څخه لږه موده وړاندې وه لکه دوه یا درې ورځې او درد ورسره و نو نفاس ده.

او که چیرته له زیږون څخه زیاته موده وړاندې وه، او یا له زیږون څخه کمه موده وړاندې وه خو درد ورسره نه و، نو نفاس نده، خو آیا دا به حیض وي تر څو یې أحکام پرې جاري شي او کنه د ناروغتیا له امله به وي تر څو د حیض حکم ورنکړل شي.

پدې کې د علماوو تر منځ اختلاف دی، خو صحيح خبره دا ده چې دا حيض دی که چيرته د عادت په څېر حيض وه، ځکه په اصل کې کومه وينه چې په ښځه راځي هغه حيض وي، مګر دا چې کوم بل لامل موجود وي چې د حيض مانع ګرځيدلی وي، او په قرآن او سنت کې داسې څه نشته چې په اميدوارې ښځې حيض نه راځي.

او همدا د مالک او شافعي مذهب او د شيخ الاسلام ابن تيمية ټاکنه ده؛ په اختياراتو کې وايي: ۳۰ مخ ، او بيهقي له احمد څخه د روايت په بڼه حکايتوي، بلکه ويل کيږي چې هغه بيرته ورګرځيدلی.

وينا يې پای ته ورسيده.

نو بناء د امیدوارۍ ښځې حیض ته هغه حکم ثابتیږي کوم چې د غیر امیدوارۍ لپاره ثابتیږي، ملګر په **دوو مسایلو** کې:

لومړۍ مسأله: طلاق، د غیر امیدوارۍ ښځې طلاقول په حیض کې چې عدت تېرول پرې لازم وي حرام دي، خو د امیدوارۍ ښځې طلاقول (په حیض) کې حرام ندي. ځکه د حیض پر مهال د غیر امیدوارۍ ښځې طلاقول د الله تعالی د دې قول مخالفت کول دي: {فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ} [الطلاق:1]

نو دوی په خپل (مناسب) وخت د عدت کې طلاقې کړئ. خو د امیدوارۍ طلاقول د حیض په حالت کې بیا د دې قول مخالف ندي، ځکه چا چې حامله طلاقه

کړه، نو د عدت له مخې يې طلاقه کړې ده ، برابره ده چې حيض ولري او که پاکه وي، ځکه د هغې عدت په حمل سره دی. لدې امله طلاقول يې له جماع نه وروسته حرام ندي، د نورو پر خلاف.

دويمه مسأله: د اميدوارې په حيض سره عدت نه تيريږي، د نورو د حيض پر خلاف؛ ځکه د اميدوارې عدت نه تيريږي مګر د حمل په زيږولو سره، برابره ده که حيض کيدله او يا نه. د الله تعالی د دې قول پر اساس: {وَأُوْلَاتُ الأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ } [الطلاق:4].

او اميدوارې (حامله) ښځې (چې دي) د دوی عدت دا دی چې حمل (بچی) وزيږوي.

درېیم فصل:

هغه بیړنۍ حالتونه چې حیض پکې رامنځ ته کیږي

هغه بیړني حالتونه چې په حیض کې رامنځ ته کیږي، څو ډوله دی:

لومړی ډول: کموالی او زیاتوالی، لکه چې د یوې ښځې (میاشتنی) عادت شپږ ورځې وي، نو وینه اوومې ورځې ته اوږده شي، یا دا چې عادت یې اووه ورځې وي، خو په شپږمې پاکه شي.

دویم ډول: مخکې والی او وروسته والی: لکه چې عادت یې د میاشتې په اخر کې وي نو حیض د میاشتې په سر کې پرې راشي، او یا دا چې د میاشتې په سر کې وي خو په اخر کې پرې راشي.

علماوو د دې دوو ډولونو په حکم کې سره مخالفت کړی دی، خو صحیح دا ده چې هر کله یې وینه ولیدله

هغه حایضه ده، او هر کله چې پاکه شوه نو هغه پاکه ده، برابره ده که له عادت څخه یې مریضي زیاته او یا کمه وه، او همدارنګه برابره ده که مخکې پرې راغلي وي او یا وروسته. او وړاندې په تېر څپرکی کې پدې اړه دلیل تېر شو، ځکه چې شریعت د حیض حکمونه د هغه په شتون او نشتون پورې وتړل.

او دا د شافعي مذهب او د شیخ الاسلام ابن تیمیة ټاکنه ده، او د المغني خاوند تقویه کړی او ملاتړ یې ترې کړی او ویلي یې دي: که چیرته عادت ته داسې اعتبار ورکول کېده لکه چې په مذهب کې وویل شو، نو نبي - صلی الله علیه وسلم - به خپل امت ته بیان کړی و او هیڅکله به یې له خپلې نیتې پدې اړه وینا وروسته

کړي نه وه. څکه چې له خپل وخت څخه د وینا وروسته والی جایز ندی، او مېرمنې يې او نورې ښځې په هر وخت کې بیانولو ته اړتیا لري، نو هیڅکله به يې له ویلو غفلت نه و کړی. او له هغه - صلی الله علیه وسلم - څخه د عادت په اړه یادونه او بیانول ندي راغلي مګر د مستحاضې په حق کې. وینا يې پای ته ورسیده.

دریم ډول: زیړوالی او یا خړوالی، داسې چې وینه زیړه وګوري لکه زوې (د زخم اوبه) او یا خړه د زیړوالي او تورروالي تر منځه، نو که دا د حیض په جریان کې وي او یا وریسې متصل له پاکوالي څخه وړاندې وي نو حیض دی، د حیض حکمونه ورته ثابتوو، او که چېرته

له پاکوالي څخه وروسته وه نو حیض نه دی. د ام عطیة رضي الله عنها د قول پر اساس **(مونږ به له پاکوالي وروسته زیړوالی او خړوالی هیڅ ګڼه)** ابو داود په صحیح سند سره روایت کړی دی.

او بخاري هم روایت کړی دی پرته له دې وینا یې **(بعد الطهر)** یعني وروسته له پاکوالي، خو بخپله وینا یې ورته داسې باب ایښودلی دی: **(باب الصفرة والكدرة في غير أيام الحيض)** یعني دا باب د زیړوالي او خړوالي په باره کې وروسته د حیض له ورځو څخه دی.

په فتح الباري شرحه کې یې ویلي: پدې وینا سره د عائشې حدیث ته چې وړاندې تېر شو پدې وینا سره یې: **(حتى ترين القصة البيضاء)** یعني **تر دې چې سپین**

والی وګورې. او د ام عطية د حديث تر منځه چې د
باب حديث دی جمع کولو ته اشاره کوي، چې هغه:
يعنې د عائشې حديث پداسې حالت باندې حمل کيږي
چې کله زيړوالی او خړوالی د حيض په ورځو کې
وګوري، خو د حيض له ورځو پرته نو بيا هغه چې ام
عطية ويلي) وينا يې پای ته ورسيده. او د عائشې
حديث هغه چې اشاره يې ورته کړې ده هغه دی چې
بخاري په تاکيد سره محکې لدې باب څخه معلق ذکر
کړی دی، چې ښځو به هغې ته تکه ليږله(داسې يو
څه چې مېرمنې پرې ځان ګوري تر څو پوه شي چې
آيا د حيض څه اثر پاتی دی کنه) په هغې تکه کې به
مالوچ(پنبه) وه بيا به پرې زيړوالی و نو ويل به يې

(بیږه مه کوئ تر څو چې تاسو سپیني اوبه ونه ګورئ).

او القصة البیضاء: سپیني اوبه دي چې رحم یې د حیض د ودریدو پر مهال غورځوي.

څلورم ډول: په حیض کې وقفې راتلل، داسې چې یوه ورځ وینه وګوري او بله ورځ پاکوالی او داسې نور نو دا دوه حالتونه دي:

لومړی حالت: چې دا (حالت) د ښځې سره تل په هر وخت کې مل وي، نو دا د استحاضې وینه ده، څوک یې چې وګوري د استحاضې حکم ورته ثابتیږي.

دویم حالت: چې تل د ښځې سره مل نه وي، بلکه څیني وختونه پرې راځي، او د پاکوالي لپاره صحیح

وخت لري، نو پدې پاکوالي کې هم علما - رحمهم الله - اختلاف لري، چې آیا دا پاکوالی ده او که د حیض احکام پرې جاري کیږي؟

د شافعي مذهب په خپلو دوو اقوالو کې تر ټولو صحیح دا دی چې د حیض احکام پرې جاري کیږي، نو حیض به وي، او دا د شیخ الاسلام ابن تیمیة او د الفائق د خاوند ټاکنه او د أبو حنیفة مذهب دی.

څکه چې سپیني اوبه پکې نه لیدل کیږي، او څکه چې که پاکوالی وګڼل شي نو له هغه مخکې او وروسته به حیض وي، چې پدې (قول) هیڅ ویونکی نشته، او کنه نو عدت به په قرء سره په پنځو ورځو کې تیر شوی و؛ او همدا رنګه که پاکوالی وګڼل شي، نو په هرو دوو

ورڅو کې به په غسل او نورو شیانو سره د حرج او سختۍ سبب کېده، حال دا چې شریعت کې سختي نشته، الحمد لله.

او د حنابله و له مذهب څخه مشهوره دا ده چې وینه حیض دی، او وچوالی پاکي ده مګر دا چې دواړه یوځای د حیض له نیټې زیات شي. نو هغه زیاته وینه به استحاضه وي.

او په مغني کې یې ویلي: **دې ته باید پاملرنه وشي چې د وینې ودریدل چې هر کله له یوې ورځې کم و نو هغه پاکوالی ندی، د هغه روایت پر اساس چې مونږ د نفاس په برخه کې راوړی دی، چې هغه به له ورځې کمې مودې ته نه ګوري او دا صحیح خبره ده - ان شاء الله**

- ځکه وینه یو ځل جاري کیږي او بل ځل ودریږي، او هغه څوک چې ساعت په ساعت غسل کولو ته اړ ویستل شي، پدې کې ورته سختي ده او سختي په دین کې نشته.

د الله تعالی د دې قول په دلیل سره: {وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ } [الحج:78]

او په تاسو باندې یې په دین کې هیڅ حرج (مشقت) نه دی ایښی.

وایي: له یوې ورځې د کمې مودې لپاره د وینې ودریدل پاکوالی ندی، مګر دا چې داسې څه وګوري چې په (پاکوالي) یې دلالت وکړي لکه د وینې پرې کیدل یې

چې د عادت په وروستیو کې وي او یا دا چې سپیني اوبه وګوري. وینا یې پای ته ورسیده.

نو د المغني دا قول به د دواړو قولونو تر منځه منځمهالی وي، الله په سمو ښه پوه دی.

پنځم ډول: په وینه کې وچوالی، داسې چې ښځه یوازې رطوبت وګوري، نو که دا د حیض په جریان کې و او یا ورپسې جوښت له پاکوالي مخکې و نو دا حیض دی، او که چېرته له پاکوالي وروسته و نو حیض نه دی. ځکه چې د هغه وروستی حالت دا دی چې زیړوالی او خړوالي وګوري، او دا یې حکم دی.

ځلورم فصل:

د حيض احکام

حيض ډير حکمونه لري چې له شلو نه زياتيږي خو مونږ دلته هغه حکمونه يادوو چې ډيره اړتيا ورته ليدل کيږي، له هغې څخه:

لومړی: لمونځ: نو پر حائضې ښځې فرض او نفل لمونځونه حرام دي، او ورڅخه نه صحيح کيږي، همدا رنګه لمونځ پرې نه واجبيږي تر دې چې د يو پوره رکعت په اندازه وخت يې نه وي ترلاسه کړی، نو بيا پرې واجبيږي، برابره ده که د وخت په لومړي سر او يا يې پای کې دومره اندازه وخت موندلی وی.

د وخت په پيل کې بيلګه: پر ښځې د لمر لويدو څخه وروسته پداسې وخت کې حيض راشی چې د يو رکعت په اندازه وخت پاتې وی، نو کله چې پاکه شوه ورباندې

واجب دي چې د ماښام لمونځ راوګرځوي، څکه د یو رکعت په اندازه وخت یې مونلی و مخکې لدې چې حیض پرې راشي.

د وخت په پای کې بیلګه: ښځه د لمر له راختو څخه د یو رکعت په اندازه مخکې له حیض نه پاکه شوه، نو کله چې ځان پاک کړي، پرې واجب دي چې د سهار لمونځ راوګرځوي، څکه دومره وخت یې له هغه نه موندلی و چې د یو رکعت کولو لپاره بسنه وکړي.

خو که چیرته حایضې له وخت څخه دومره ومونده چې پوره یو رکعت ته بسنه نه کوي، مثلا په لومړي مثال کې چې د لمر له ډوبیدو څخه یوه لحظه وروسته پرې حیض راشي او یا په دویم مثال کې د لمر له راختلو

نه یوه لحظه مخکې له حیض نه پاکه شي. نو لمونځ پرې واجب ندی، د پیغمبر صلی الله علیه وسلم د دې قول پر بنسټ: **چا چې د لمانځه څخه یو رکعت و موند، نو په حقیقت کې لمونځ یې موندلی دی. مفهوم یې دا دی؛ که چا له یو رکعت څخه کم وموند، نو لمونځ یې نه دی موندلی.**

او که چېرته یې د مازدیګر له لمانځه څخه د یو رکعت وخت وموند، نو آیا د ماسپښین لمونځ پرې له مازدیګر سره واجب دی، او یا دا چې د ماخوستن د لمانځه له وخت څخه یې یو رکعت وموند، نو آیا د ماښام لمونځ پرې د ماخوستن سره واجب دی؟

او په دې کې د علماوو تر منځ اختلاف دی، خو صحیح خبره دا ده چې نه پرې واجبیږي مګر هغه چې وخت یې موندلی وي، او هغه یوازې د مازیګر او ماخستن لمونځ دی.

د پیغمبر - صلی الله علیه وسلم - د دې قول په دلیل:

چا چې له مازدیګر څخه یو رکعت و موند، نو ځکې لدې چې لمر ډوب شي نو مازدیګر یې موندلی دی. متفق علیه حدیث دی.

نو پیغمبر - صلی الله علیه وسلم نه دي ویلي چې:

ماپښین او مازیګر یې موندلی دی.

او نه یې پرې د ماسپښین واجبیدل یاد کړي، اصل کې د غاړې خلاصول دی، او دا د ابو حنیفة او مالک

مذهب دی، په شرح المهذب کې ورڅخه حکایت شوی

دی.

او د الله یادول، الله اکبر ویيل، سبحان الله ویيل، الحمد

لله ویيل، او په خوراک بسم الله ویيل او داسې نور، د

حدیث او د فقهې مسایل لوستل، دعاء او آمین پرې

ویيل او د قرآن کریم اوریدل نو لدې شیانو څخه هیڅ

هم پرې حرام ندي.

له عائشۍ رضي الله عنها څخه په صحیحینو او نورو

کې ثابت دي چې **نبي - صلی الله علیه وسلم به د**

عائشې رضي الله عنها په غیږ پداسې حال تکیه وهلې

و او قرآن به یې لوسته چې هغه به حائضه وه.

او په صحیحینو کې له ام عطیة رضي الله عنها څخه هم روایت دی چې هغې له نبي صلی الله علیه وسلم څخه واوریدل چې ویل یې: هغه نوې تازه شوې پیغلې او په پرده کې پټې او حائضې به راوځي، یعنې د اخترونو لمونځونو ته او د خیر په ځای او د مؤمنانو په دعا کې دې حاضرې شي، او حائضې ښځې دې زمونږ د عیدګاه نه لرې اوسې.

او په خپله حائضې لپاره د قرآن لوستل، نو که چیرته یې په نظر سره او یا زړه کې لولي پرته لدې چې تلفظ پرې وکړي نو پروا نه کوي، داسې لکه چې مصحف او یا تخته کیږدي، آیتونو ته یې ګوري او په زړه کې یې لولي. نووي په شرح المهذب کې ویلي: **(پرته له خلاف**

نه جایز دی) خو که چیرته یې لوستل په ژبې سره کول، نو جمهور علماء پدې اند دي چې منع دی او جواز نه لري.

بخاري، ابن جریر الطبري او ابن المنذر ویلي: هغه جائز دی. او له مالک څخه حکایت شوی او له شافعي څخه په زوره قول کې یې، له دواړو یې په فتح الباري کې حکایت کړی او بخاري په تعلیق سره له ابراهیم النخعي څخه یادونه کړې چې: **پروا نه کوي که آیت ولولي.**

او شیخ الاسلام ابن تیمیة په الفتاوی د ابن قاسم په ټولګه کې ویلي: " په قرآن او سنت کې په منع کولو کې هیڅ کوم اصل نشته، او هغه قول چې: "**حائضه او**

جنب دې هیڅ شی له قرآن څخه نه لولي " ضعیف حدیث دی.

پر احادیثو د پوهو خلکو په اجماع سره.

او د رسول الله صلی الله علیه وسلم په زمانه کې ښځې حائضه کېدلې نو که چېرته پرې د قرآن لوستل حرام ولکه لمونځ؛ نو پیغمبر الله صلی الله علیه وسلم به خپل امت ته بیان کړي و او د مؤمنانو مورګانو (خپلو بیبیانو) ته بې هم ورښودلې و او هغه څه به و چې په خلکو کې به یې خپاره کړې و. نو کله چې هیڅ چا پدې اړه له پیغمبر - صلی الله علیه وسلم - څخه منع کول ندي رانقل کړي ، نو روا نده چې حرام وګرځول شي، سره لدې چې هغه ورڅخه منع نده کړې، او سره له دې

چې د هغه په زمانه کې حائضې ډيرې وې او بيا يې هم ترې منع نده کړې، نو معلومه شوه چې حرام نه دی. وينا يې پای ته ورسيده.

وروسته لدې چې د علماوو تر منځ پر اختلاف پوه شو نو په کار ده چې ووايل شي: غوره دا ده چې حائضه دې په ژبه قرآن نه لولي مګر د اړتيا پر مهال؛ که ښوونکې وه نو زده کوونکو ته يې بايد په ژبه وروښايي، او يا د آزموينې پر مهال نو زده کوونکې اړتيا لري چې د آزموينې لپاره يې ولولي او داسې نور.

دويم: روژه: پر حائضې د فرضي او نفلي روژو نيول حرام دي، او ورڅخه نه صحيح کيږي، مګر د فرضي روژو قضا راوړل پرې واجب دي، د عائشئ رضي الله عنها د حديث پر اساس: مونږ ته به رارسيده، يعنې: حيض- بيا به راته د روژې په قضا راوړلو امر کېده او د لمانځه پر قضايي راوړلو به راته امر نه کېده. متفق عليه.

او کله چې د روژې پر مهال پرې حيض راغی نو روژه يې باطله شوه، اګر که د لمر له ډوبيدو څخه يوه لحظه وړاندې وي، او د هغه ورځې قضا راوړل پرې واجب دي که چيرته فرضي روژه وه.

خو که چېرته یې د حیض راتلل له غروب څخه

وړاندې حس کړه مګر حیض پرې له غروب څخه

وروسته راغی نو روژه یې پوره ده او په صحیح قول سره

باطله نه ده؛ ځکه چې په داخل کې د وینې لپاره

حکم نشته؛ او ځکه چې کله له پېغمبر - صلی الله

علیه وسلم - څخه د هغې ښځې په اړه پوښتنه وشوه

چې په خوب کې هغه څه وګوري چې یو نارینه یې

ګوري آیا پر هغې غسل شته؟ ویې وییل: "**هو؛ کله چې**

هغه اوبه وګوري" نو حکم یې د مني په لیدلو پورې

وتاړه نه له خپل ځای څخه په خوځېدلو، نو حیض هم

همدارنګه دی چې حکمونه یې نه ثابتیږي مګر په

لیدلو یې نه پدې چې له خپل ځای څخه (وینه) حرکت وکړي.

او کله چې سبا راوخیژي او دا حائضه وي نو د هغې ورځې روژه یې نه صحیح کیږي اګر که له سهار څخه یوه لحظه وروسته هم پاکه شوې وي.

او کله چې له سبا څخه لږ مخکې پاکه شوه او روژه یې ونیوله نو روژه یې صحیح ده، اګر که له سهار څخه وروسته غسل وکړي، لکه د جنُب په څېر کله چې د روژې نیت وکړي او هغه جُنب وي او غسل ونکړي مګر د سبا له راختو څخه وروسته، نو روژه یې صحیح ده.

دلیل یې د عائشې - (رضي الله عنها) - حدیث دی چې فرمایلي یې دي: **پیغمبر صلی الله علیه وسلم به له جماع څخه جنب و؛ نه له احتلام څخه او سبا به پرې راوښاته بیا به یې په رمضان کې روژه نیوله.** متفق علیه.

دریم حکم: له کعبې څخه طواف: په حایضې باندې د بیت الله طواف حرام دی، که فرضي وي او یا نفلي، او ترې نه صحیح کیږي. دلیل یې عائشې ته د نبي - صلی الله علیه وسلم - وینا ده کله چې پرې حیض راغی: **(هغه څه کوه چې حاجیان یې کوي پرته له طواف څخه تر څو پاکه شې).**

او پاتې شول نور کارونه لکه: د صفا او مروه تر مينځ سعې، په عرفې ودرېدل، مزدلفه او منا کې د شپو تېرول، د جمراتو ويشتل او داسې نور د حج او عمرې له مناسکو ښځه نو ورباندې حرام نه دي. نو پر دې اساس؛ که چېرته ښځې د پاکوالي پر مهال طواف وکړ بيا د طواف وروسته سمدلاسه پرې حيض راغی، او يا د سعې پر مهال، نو په دې کې هيڅ باک نشته.

څلورم حکم: له حايضې ښځه د طواف الوداع ساقطېدل (د الله په امانۍ طواف): نو کله چې ښځې د حج او عمرې مناسک پوره کړل بيا پرې حيض راغې مخکې له دې چې خپل هېواد ته ووځي، او تر وتلو پورې حائضه پاتې شوه، نو هغه به له طواف الوداع پرته راوځي (يعنې

د الله په امانۍ طواف پرې نښته)؛ دليل يې د ابن عباس - (رضي الله عنهما) - حديث دی وايي: **خلکو ته امر شوی چې وروستی ملاقات يې د کور (بيت الله) سره وي، مګر دا (طواف) له حايضې ښځې لپاره تخفيف دی. (يعنې پرې نښته).**

او حائضې ښځې ته د الله په امانۍ پر مهال مستحب نه دي چې د مسجد الحرام دروازې ته راشي او دعا وکړي، ځکه دا د نبي - صلى الله عليه وسلم - څخه نه دي راغلي، سره لدې چې عبادات توقيفي دي (له هغه څخه په نقل) مبني دي.

بلکه هغه څه چې له نبي - صلى الله عليه وسلم - څخه راغلي د دې خلاف دي.

د صفیه - (رضي الله عنها) - په قصه کې کله چې د افاضې له طواف څخه وروسته پرې حیض راغی؛ نبي - صلى الله علیه وسلم ورته وویل: **(نو ودې وځي) یعنې کولی شي مونږ سره د مدینې په لور وخوځیږي.**

او امر یې ورته ونه کړ چې د مسجد دروازې ته لاړه شي، او که چېرته دا کار جایز وای نو ویلي به یې و.

خو د حج او عمرې طواف ترې نه ساقطیږي، بلکه هر کله چې پاکه شوه نو کوي به یې.

پنځم حکم: په جومات کې پاتې کېدل: نو پر حائضې باندې په جومات کې پاتې کېدل حرام دي، آن په عیدګاه کې پرې پاتې کېدل حرام دي. دلیل یې د ام عطیة - (رضي الله عنها) - حدیث دی: چې هغې له

نبي - صلى الله عليه وسلم - ښځه واورېدل: **چې (د اختر لمانځه ته به) پېغلې او پرده پوښې او حايضې وځي، او په کې راځي: (حايضې دې له عيدګاه ښځه لرې پاتې شي)** متفق عليه حديث دی.

شپږم حکم: جماع (کوروالی) په خاوند يې حرام دي چې کوروالی ورسره وکړي، او پر ښځې هم حرام دي چې زمينه ورته برابره کړي؛ دليل يې د الله تعالی دا قول دی: {وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُواْ النِّسَاء فِي الْمَحِيضِ وَلاَ تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىَ يَطْهُرْنَ}

[البقرة:222]

او دوی له تا نه د حيض په باره کې پوښتنه کوي، ته ووايه: دا يوه پليتي ده، نو په حيض کې د ښځو له جماع

نه په ډډه شئ، او دوی ته مه نږدې کېږئ (د جماع لپاره) تر هغه پورې چې پاکې شي، او مراد په حیض سره د حیض وخت او ځای دی چې هغه فرج (شرمګاه) ده.

او د نبي صلى الله عليه وسلم د دې قول پر اساس: (**هر څه وکړئ پرته له نکاح) یعني کورالي څخه** . مسلم روایت کړی دی.

او ځکه پر دې د مسلمانانو اجماع ده چې په شرمګاه کې د حائضې سره یو ځای کېدل حرام دي.

نو روا ندي هیڅ سړي ته چې په الله او د آخرت پر ورځې ایمان لري چې په دې ناروا کار دي اقدام وکړي، هغه چې په منع کېدو یې د الله تعالی کتاب او د هغه د

رسول - صلى الله علیه وسلم - سنت او د مسلمانانو اجماع دلالت کړی وي، (که دا کار وکړي) نو له هغه چا څخه به وي چې د الله او د هغه د رسول مخالفت یې کړی دی، او د مسلمانانو له لارې پرته د بلې پیروي به یې کړې وي. په المجموع کې ویلي چې د المهذب شرحه ده ۲ ج ۳۷٤ مخ : شافعي رحمه الله فرمایلي دي: «چا چې دا کار وکړ نو په یقیني توګه کبیره ګناه یې وکړه». زمونږ ملګرو او نورو ویلي(۱): **«چا چې د حائضې سره کوروالی حلال وګاڼه د هغه په کافریدو حکم کیږي»** وینا یې پای ته ورسیده.

حال دا چې ورته - الحمد لله - روا دي هغه څه چې خپل شهوت پرې پرته له کوروالي څخه مات کړي لکه

مچې اخيستل، غيږ کې نيول او يا له شرمګاه پرته له (نورو ځايونو) خوند اخيستل، خو غوره دا ده چې د نوم او زنګنونو تر منځه پرته له حائل (جامې) څخه مباشرت ونکړي. دليل يې د عائشې - (رضي الله عنها) - وينا ده چې : **نبي - صلى الله عليه وسلم - به راته امر کاوه نو پرتوږ به مې کلک وتاړه، بيا به يې راسره مباشرت کاوه پداسې حال کې چې زه به حائضه وم.**

اووم حکم: طلاق ؛ په خاوند باندې حرام دي چې حائضې ته د حيض پر مهال طلاق ورکړي؛ دليل يې د الله تعالى قول دی: {يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاء فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ} [الطلاق:1]

ای نبي! (دوی ته ووایه) کله چې تاسو (خپلې) ښځې طلاقول غواړئ، نو دوی په خپل (مناسب) وخت د عدت کې طلاقې کړئ.

يعنې په داسې حالت کې چې د طلاق په وخت کې يې د عدت معلوم وخت تر لاسه کړی وي او دا يوازې په هغه صورت کې کيږي چې هغې ته طلاق ورکړي په داسې حال کې چې اميدواره وي او يا پاکه وي پرته د کوروالي څخه. ځکه که د حيض په وخت کې طلاق ورکړل شي نو عدت يې نه دی ورکړل شوی، ځکه په کوم حيض کې چې طلاقه شوې ده له عدت څخه نه شمېرل کيږي او که چېرته له جماع څخه وروسته په پاکوالي کې طلاق ورکړل شي نو هغه عدت چې بايد

تېر يې کړي معلوم به نه وي، ځکه چې دا معلومه نه ده چې آيا لدې جماع څخه حامله شوې، تر څو د حاملې عدت تېر کړي او يا دا چې حمل نه لري، تر څو حيض وشميرلای شي. نو کله چې د عدت له ډول څخه ډاډ ندی حاصل شوی؛ طلاق پرې حرام دی، تر دې چې خبره معلومه شوې نه وي.

نو د حيض پر مهال د حائضې ښځې طلاقول د تېر آيت په دليل حرام دي؛ او د هغه څه له امله چې په صحيحينو او نورو کې د ابن عمر له حديث څخه ثابت دي چې هغه (ابن عمر) خپله ښځه د حيض پر مهال طلاقه کړه، نو عمر پدې کار نبي - صلی الله عليه وسلم - خبر کړ، نو د رسول الله صلی الله عليه وسلم غصه

يې راوپاروله او ويې ويل: **امر ورته وکړه چې رجوع ورته وکړي، بيا دې ځان سره وساتي تر څو پاکه شي، بيا پرې حيض راشي، بيا پاکه شي، نو بيا يې که غوښتل وروسته دې وساتي او که يې غوښتل نو مخکې لدې چې کوروالی ورسره وکړي طلاقه دې کړي، نو دا هغه عدت دی چې الله پرې امر کړی چې ښځې يې له مخې طلاقې کړای شي.**

نو که يو سړی د حيض پر مهال ښځه طلاقه کړي هغه ګناهکار دی، او ورته په کار دي چې الله تعالی ته توبه وباسي، او ښځه بېرته تر خپلې غاړې کړي ددې لپاره چې د الله او د الله د رسول له امر سره سم شرعي طلاق ورکړي، نو کله يې چې تر غاړې کړه هغه دې پرېږدي

تر څو له هغه حیض څخه پاکه شي چې طلاق یې

پکې ورکړی و، بیا پرې بل ځل حیض راشي، بیا چې

کله پاکه شوه نو که یې غوښتل له ځان سره دې پریږدي

او یا غوښتل چې له کوروالي څخه مخکې یې طلاقه

کړي. او د حیض پر مهال د طلاق له حراموالي څخه

درې مسئلې مستثنی دي:

لومړی: کله چې طلاق مخکې له خلوت او کوروالي

څخه وي، نو څه خبره نشته که د حیض پر مهال یې

طلاقه کړي. ځکه چې ده لره پر هغې کوم عدت نشته،

نو طلاق یې د الله تعالی د دې وینا مخالف نه دی.

{فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ} [الطلاق:1].

نو دوی په خپل (مناسب) وخت د عدت کې طلاقې کړئ.

دویمه: کله چې حیض د امیدوارۍ (حمل) په حالت کې وي، او په دې اړه وړاندې څرګندونې وشوې.

دریمه: کله چې طلاق په عوض (بدل) سره وی، نو پروا نه کوي چې د حیض په حالت کې طلاقه کړي.

د بیلګې په توګه که د خاوند او ښځې تر منځ جګړه او ناوړه ژوند و، نو خاوند ترې یو څه عوض اخلي د دې لپاره چې طلاقه یې کړي، نو دا طلاق جایز دی اګر که حائضه هم وي.

دلیل یې د ابن عباس - (رضي الله عنهما) - حدیث دی چې: د ثابت بن قیس بن شماس ښځه نبي - صلی

الله علیه وسلم – ته راغله او ورته يې وويل: **ای د الله رسوله! زه هغه په اخلاقو او یا دینداری کې نه ملامتوم، مګر کفر په اسلام کې بد ګڼم،** نو نبي صلی الله علیه وسلم وویل: **آیا باغچه يې بیرته ورکوې؟** ویې وییل : **هو.** نو رسول الله – صلی الله علیه وسلم – وفرمایل: **باغچه قبوله کړه او یو طلاق ورکړه.** بخاري روایت کړی دی.

او پیغمبر صلی الله علیه وسلم د دې پوښتنه ونکړه چې آیا حائضه ده او که پاکه؟ او ځکه چې دا طلاق د ښځې لخوا د ځان فدیه وه، نو د اړتیا پر مهال جایز دی، که په هر حالت کې وي.

په المغني کې د حیض پر مهال د خلعې د روا والي د علت په اړه وايي: ۷ ج ۵۲ مخ:

ځکه کومه منعه چې له طلاق ښځه د حیض پر مهال راغلې؛ علت يې هغه ضرر دی چې د عدت په اوږدیدو سره ورته رسیږي، او خلع د هغه ضرر د لمنځه وړلو لپاره ده چې د ناوړه رویې او سپک لیدلو له امله د هغه چا سره رامنځ ته کیږي چې بد يې ګڼي او غصه يې ورته راځي، او دا کار د عدت د اوږدوالي په پرتله ډیر ضرري دی، نو د غټ ضرر دفع کول په وړوکي سره روا شو، لدې امله پیغمبر صلی الله علیه وسلم د هغې ښځې د حالت پوښتنه ونکړه چې ځان يې خلاصاوه.

او د حیض پر مهال په ښځې نکاح تړلو کې کومه خبره نشته، ځکه چې اصل جواز دی، او په منعه کولو یې هیڅ دلیل نشته، مګر د حیض پر مهال د خاوند پر ورننوتلو کې باید ولیدل شي که چېرته ډاډ موجود وو چې ورسره نه یو ځای کیږي نو کومه خبره نشته چې ورننوځي، او که ډاډ نه و موجود نو ندې ورننوځي تر دې چې پاکه شي، لدې ویرې هسې نه چې په حرام کې واقع شي.

اتم حکم: د طلاق عدت ته پرې اعتبار ورکول- یعنې حیض - : نو کله چې سړي خپله ښځه طلاقه کړه وروسته لدې چې ورسره یو ځای شو او یا یې پرې خلوت وکړ نو پرې واجب دي چې پوره درې حیضونه

عدت پرې تېر کړي، که چېرته د حيض والا وه او حمل

يې نه درلوده؛ دليل يې د الله تعالى دا قول دى:

{وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ ثَلاَثَةَ قُرُوَءٍ}

[البقرة:228]

او طلاقې کړى شوې ښځې به پر خپلو ځانونو درې حيضه انتظار کوي.

يعنې: درې حيضونه. نو که چېرته حامله وه، نو عدت

يې د حمل تر پوره زيږولو پورې دى، برابره ده که دا موده

لنډه او يا اوږده شي. دليل يې د الله تعالى دا قول

دى: {وَأُوْلاَتُ الأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ}

[الطلاق:4]

او امېدوارې (حامله) ښځې (چې دي) د دوی عدت دا دی چې حمل (بچی) وزیږوي.

او که چېرته د حیض له خاوندانو نه وه، لکه کوچنۍ ماشومه چې حیض پرې نه وي پیل شوی، او یا هغه د زیات عمر له امله له حیض څخه نا امیده شوې، یا دا چې په عملیات سره یې رحم لرې کړی وي او داسې نور کارونه چې د حیض راتللو تمه ورسره نه کیږي، نو د دا ډول ښځو عدت درې میاشتې دی؛ دلیل یې د الله تعالی دا قول دی: {وَاللاَّئِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِن نِّسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلاَثَةُ أَشْهُرٍ وَاللاَّئِي لَمْ يَحِضْنَ} [الطلاق:4]

او هغه ښځې چې ستاسو په ښځو کې د حیض له راتلو نه نا امیده شوي دي که چېرې تاسو شك وكړئ، نو د دوی عدت درې میاشتې دی او هغه (جینکۍ) چې لا حایضه شوې نه وي.

او كه چېرته د حیض له خاوندانو څخه وه خو حیض یې د یو معلوم سبب له وجهې لکه ناروغتیا او رضاعت (ماشوم ته شیده ورکولو) له امله نه راته، نو هغه به عدت کې پاتې کیږي اګر که موده یې اوږده شي تر دې چې حیض پرې راشي نو عدت به پرې تېر کړي.

او كه چېرته سبب لرې شو او حیض را نه غی، داسې چې له ناروغتیا څخه جوړه شوه او یا یې رضاعت پای ته ورسیده او حیض لا نه دی راغلی نو باید د علت له

ختمیدو نه وروسته پوره یو کال عدت تېر کړي. او همدا صحیح قول دی، چې د شریعت له قواعدو سره اړخ لګوي. ځکه چې که علت لرې شي او د هغې حیض لا نه وي راغلی نو دا د هغه چا په څېر شوه چې حیض یې د نامعلوم دلیل لپاره ودرېدلی وي، نو دا به پوره یو کال عدت تیروي؛ نهه میاشتې د امیدوارۍ لپاره د احتیاط له مخې؛ ځکه چې ډېری وختونه حمل همدومره وي او درې میاشتې د عدت لپاره.

خو که چېرته طلاق د (نکاح) له عقد نه وروسته او د کوروالي او یا خلوت نه مخکې و، نو پدې کې بیخي عدت نشته، نه په حیض او نه په بل څه سره. دلیل یې د الله تعالی دا قول دی: {يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ

الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا} [الأحزاب:49].

اى هغو کسانو چې ایمان یې راوړى دى! کله چې تاسو له مؤمنو ښځو سره نکاح وکړئ، بیا دوى طلاقې کړئ، مخکې له دې چې تاسو هغو ته لاس وروړئ، نو ستاسو لپاره په دوى باندې هېڅ عدت نشته، چې تاسو به هغه شمېرئ.

نهم حکم: د رحم په پاکوالي حکم، یعنې: چې حمل په کې نشته، او هر کله چې د رحم پر پاکوالي حکم کولو ته اړتیا پیدا کیږي نو دېته بیا اړتیا لیدل کیږی، او په دې کې مسألې دي:

لدې څخه: کله چې يو سړی مړ شو او ښځه ترې پاتې شوه - نو د دې ښځې په ګېډه کې ماشوم لدې مړي څخه ميراث وړي،- او دې ښځې (بل) خاوند وکړ، نو دا خاوند به ورسره کوروالی نه کوي تر څو چې حيض شوي نه وي، يا دا چې حمل يې ښکاره شي، نو که چېرته يې حمل ښکاره شو نو (حمل) ته په ميراث ورلو پريکړه کوو، ځکه چې د موروث د مړيني پر مهال د ده په شتون پريکړه کوو، او که چېرته پرې حيض راغی نو پريکړه کوو چې د ميراث مستحق ندی، ځکه چې مونږ پريکړه وکړه چې رحم يې په حيض سره پاک شوی دی.

لسم حکم: د غسل واجبېدل: نو پر حائضې؛ چې کله پاکه شوه د ټول بدن په وينځلو سره غسل کول واجب دي؛ دليل يې فاطمې بنت أبی حُبيش ته د نبي – صلی الله عليه وسلم – وينا ده: کله چې حيض راغی نو لمونځ پرېږده، او کله چې لاړ نو غسل وکړه او لمونځ وکړه) بخاري روايت کړی دی.

تر ټولو لږ واجب په غسل کې دا دي چې ټول بدن ته اوبه ورسيږي، آن د ويښتانو لاندې ځايونو ته، او غوره دا ده چې هغه ډول غسل وشي لکه په حديث کې چې راغلی دی. له نبي – صلی الله عليه وسلم – ښځه، کله چې أسماء ورښځه د حيض د غسل په اړه پوښتنه وکړه، هغه صلی الله عليه وسلم وفرمايل: **ستاسو ښځه يوه دې**

اوبه او بيره راواخلي او ځان دې پرې په ښه توګه پاک کړي، بيا دې په سر اوبه توی کړي او کلک دې ومږي تر دې چې د ويښتانو بېخونو ته (اوبه) ورسيږي، بيا دې پرې اوبه واچوي، بيا دې د توټې يوه ټکه يعنې يوه لته چې مشک پکې وي - راواخلي - او ځان دې پرې پاک کړي، اسماء وويل: **څنګه پرې ځان پاک کړي؟** نو ويې ويل: **سبحان الله** ! نو عائشې ورته وويل: **د وينې ځای پسې شه! (يعنې شرمګاه پرې پاکه کړه)**. مسلم روايت کړی.

او د ويښتانو سپړل واجب نه دي، مګر دا چې کلک تړل شوي وي، چې دا ويره وي هسې نه چې اوبه يې بېخونو ته ونه رسيږي. دليل يې په صحيحينو کې د أم

سلمة (رضي الله عنها) حدیث دی چې هغې له نبي صلی الله علیه وسلم څخه پوښتنه وکړه نو ویې ویل: **زه یوه ښځه یم چې ویښتان مې کلکوم (کمڅي کوم) نو آیا ویښتان مې د جنابت د غسل پر مهال پرانیزم؟**

او په بل روایت کې دي: **د حیض او جنابت له غسل څخه؟** نو ویې وییل: **نه، بسنه کوي چې په سر دې درې لپې اوبه واړوې بیا دې په ټول بدن اوبه تیرې کړه نو پاکه به شې.**

او کله چې حائضه د لمانځه د وخت پر مهال پاکه شوه نو پرې واجب دي چې د غسل په کولو کې بیړه وکړي تر څو لمونځ په خپل وخت کې ومومي، نو که چیرته په سفر کې وه او اوبه ورسره نه وې او یا ورسره اوبه وې

خو په کارولو یې له ضرر څخه ویرېدله، او یا ناروغه وه
چې اوبو ورته ضرر رساوه، نو هغه دې د غسل پر ځای
تیمم وکړي تر څو ممانعت لرې شي بیا دې غسل وکړي.

او ځنې ښځې د لمانځه د وخت پر مهال پاکې شي خو
غسل کول بل وخت ته وروسته کوي او وایي: پدې
وخت کې نشي کولی پوره ځان پاک کړي، خو دا نه
دلیل دی او نه عذر.

ځکه هغه کولای شي چې په غسل کې لږ واجب
باندې بسنه وکړي، او لمونځ په خپل وخت کې ادا
کړي، بیا چې وخت په لاس ورغی ځان دې په پوره
توګه پاک کړي.

پنځم فصل:

د استحاضې او د هغې د حکمونو په اړه

استحاضه: په پرلپسي توګه په ښځينه باندې د وينې راتلل دي چې هيڅکله ورڅخه نه پرې کيږي، يا ورڅخه د لنډ مهال لپاره پرې شي لکه په مياشت کې يوه او يا دوه ورځې.

نو د لومړي حالت دليل چې هيڅ ورڅخه نه پرې کيږي

هغه (حديث) دى چې په صحيح البخاري کې له عائشې (رضي الله عنها) څخه ثابت دى چې فرمايي: فاطمې بنت أبى حبيش رسول الله - صلى الله عليه وسلم - ته وويل: **اى د الله رسوله! زه هيڅ نه پاکيږم،** او په بل روايت کې: **داسې حائضه کيږم چې هيڅ نه پاکيږم.**

او د دویم حالت دلیل چې وینه پکې نه پرې کیږي مګر ډیره لږه؛ د حمنة بنت جحش حدیث دی چې نبي - صلی الله علیه وسلم - ته راغله او ویې ویل: «**ای د الله رسوله! زه ډیره سخته حیض کیږم**» (حدیث... احمد، ابو داود او ترمذي روایت او صحیح ګڼلی، او له امام احمد څخه یې صحیح ګڼل او له بخاري څخه یې حسن ګڼل نقل شوي دي).

د استحاضې حالتونه:

پر استحاضې اخته دري حالتونه لري:

لومړی صورت: دا چې له استحاضې مخکې یې حیض معلوم وي، نو دا د هغې د حیض پخوانۍ معلومې دورې

ته ورګرځي، نو په هغې کې کښېني (له عبادتونو لاس نیسي) او د حیض احکام ورته ثابتیږي او له دې مودې پرته نور استحاضه ده، د استحاضې حکمونه ورته ثابتیږي.

د دې بېلګه: یوه ښځه چې د هرې میاشتې په سر کې به یې شپږ ورځې حیض راته، بیا پرې ناڅاپه استحاضه راغله، نو وینه پرې پرلپسې راتله، نو د دې حیض له هرې میاشتې لومړۍ شپږ ورځې دی، او لدې پرته د استحاضې (وینه) ده.

دلیل یې د عائشې (رضي الله عنها) حدیث دی چې فاطمې بنت أبی حُبیش وویل: **ای د الله رسوله! زه داسې حائضه کیږم چې نه پاکیږم، نو آیا لمونځ پرېږدم؟** ویې

ویل: **نه، هغه یو رګ دی، مګر هغه ورځو کې لمونځ پرېږده چې ته به پکې حیض کېدلې، بیا غسل وکړه او لمونځ وکړه)** بخاري روایت کړی دی.

او د مسلم په صحیح کې دي چې نبي - صلی الله علیه وسلم - أم حبیبې بنت جحش ته وویل: «**تر هغه وخته پورې پاتې شه څومره به چې حیض ایسارولې بیا غسل وکړه او لمونځ وکړه**».

په دې اساس هغه ښځه چې حیض یې معلوم وي باید د حیض په موده کې کښېني، بیا دې غسل وکړي او لمونځ دې وکړي او په دې وخت کې دې د وینې پروا نه کوي.

دویم صورت: چې له استحاضې مخکې یې حیض معلوم نه وي، داسې چې له اول نه پرې (د استحاضې) وینه په دوامداره توګه راځي، نو دا به د وینې حالت ته ګوري، هغه چې توره، ټینګه او بدبویه وه؛ د حیض حکمونه ورته ثابتیږي، او لدې پرته استحاضه ده، د استحاضې حکمونه ورته ثابتیږي.

د دې بېلګه یوه ښځه ده چې د لومړي ځل لپاره یې چې وینه ولیده، او پرلپسې پرې راتله، مګر لس ورځې یې توره ګوري، او پاتې میاشت یې سره ګوري، یا یې لس ورځې ټینګه ګوري او پاتې میاشت نرۍ، او یا یې لس ورځې بد بویه ګوري لکه د حیض وینه او پاتې میاشت بوي نه لري، نو دا په لومړي مثال کې تور حیض په

دویم مثال کې ټینګ او په دریم مثال کې بدبویه حیض دی، او لدې پرته استحاضه ده. دلیل یې فاطمې بنت أبی حبیش ته د نبي - صلی الله علیه وسلم وینا ده : **که چېرته د حیض وینه وي هغه توره ده پېژندل کیږي، نو که داسې وه لمونځ پرېږده، خو که چېرته بله (وینه) وه نو اودس وکړه او لمونځ وکړه.**

دا حدیث سره لدې چې په سند او متن کې نظر شته خو بیا هم علماوو - رحمهم الله - پرې عمل کړی، او لدې به ښه وي چې د ښځو غالب عادت ته ورو ګرځول شي.

دریم صورت: چې معلوم حیض و نه لري او نه سم توپیر کولی شي، داسې چې وینه له لومړي سر څخه په

پرلپسې توګه په یوه بڼه راځي او یا ګډودې بڼې لري نو دا امکان نه لري چې حیض به وي. نو پداسې حال کې د ښځو غالب حالت باندې عمل کیږي، داسې چې له هرې میاشتې څخه به یې حیض شپږ یا اووه ورځې وي، له هغه مهاله به پیلیږي چې وینه پکې وګوري، او لدې پرته استحاضه ده.

د دې مثال دا دی چې د میاشتې په پنځمه لومړۍ وینه وګوري پرته لدې چې د وینې سم توپیر پکې وکړای شي؛ نه د رنګ او نه د بل څه له مخې، نو حیض به یې له هرې میاشتې شپږ یا اوه ورځې وي چې هر ځل به د میاشتې له پنځمې نېټې څخه پیل کیږي.

له حمنة بنت جحش (رضي الله عنها) څخه روایت دی

چې هغې وویل: ای د الله رسوله! زه ډېره لویه او سخته

حیض کیږم، نو په دې اړه څه فکر کوې؟ د لمانځه او

روژې څخه یې منع کړې یم، نو رسول الله صلی الله

علیه وسلم وفرمایل: زه تاسو ته د کُرسف کارول بیانوم

(چې پنبه ده) او تاسو یې په شرمګاه ږدئ، هغه وینه

لرې کوي. هغې وویل: له دې څخه ډېر دی. او په هغه

کې یې فرمایلي دي: دا خو د شیطان یوه ضربه ده، نو د

الله تعالی په علم کې شپږ یا اوه ورځې حیض وکړئ،

بیا غسل وکړه تر دې چې ودې لیدل چې پاکه شوې

او ډاډه شوې نو څلورویشت او یا درویشت شپې او

ورځې یې لمونځ وکړه او روژه ونیسه. حدیث. احمد، ابو

داود او ترمذي روايت کړی او صحيح يې ګڼلی، او له احمد نه روايت دي چې هغه هم صحيح ګڼلی دی، او د بخاري له قوله چې هغه حسن ګڼلی دی].

او د پيغمبر - صلی الله عليه وسلم دا قول: (شپږ ورځې او اووه) د اختيار لپاره نه بلکې اجتهاد دی، نو هغه ښځه چې د هغې حالت ته نږدې وي له هغه چا ښځه چې د دې سره په پيدايښت، عمر او خپلولۍ کې ورته والی ولري، او په هغه ښځه کې چې دې ته د حيض په وينه کې نږدې والی ولري او داسې نور هغه چې اعتبار ورته ورکول کيږي.

نو که چیرته دي ته نږدې وه چې شپږ وي نو شپږ ورځې دې ونیسي، او که چیرته اوو ته نږدې وه نو (حیض) دې اووه ورځې وګرځوي.

د هغه چا حالت چې مستحاضې ته ورته والی ولري:

کله ښځینه ته داسې یو سبب پیدا شي چې له امله یې له شرمګاه څخه وینه راځي لکه په رحم کې عملیات او یا بل څه نه، او دا دوه ډوله دي:

لومړی ډول چې : پدې پوهه شي چې شونې نده د عملیات نه وروسته حیض شي، د بیلګې په توګه له بیخه د رحم ویستل او یا بندول یې پداسې ډول چې وینه ترې رانشي، نو دې ښځې ته د مستحاضې احکام نه ثابتیږي، بلکه حکم یې د هغه چا دی چې زیږوالی،

خړوالی او یا لوندوالی له پاکوالي څخه وروسته وګوري، نو لمونځ او روژه به نه پرېږدي او له جماع کولو هم منع کولی نه شي، او له دې وینې څخه غسل نه واجبیږي، بلکه د لمانځه پر مهال وربانديې د وینې وینځل حتمي دي، او په شرمګاه دې یو ټکه او یا بل څه وروتړي، تر څو د وینې د راوتلو مخنیوی وشي، بیا دې لمانځه ته اودس وکړي، او اودس به ورته نه کوي تر هغه چې وخت یې نه وي داخل شوی، که چېرته ورته وخت و، لکه پنځه وخته لمونځونه، له دې پرته یې چې هر لمونځ کول غوښتل لکه مطلق نفلي لمونځونه (نو تازه اودس دې ورته کوي).

دويم ډول: پدې نه پوهېږي چې له عمليات څخه وروسته به يې وينه ودرېږي، بلکه کيدی شي حيض شي، نو د دې حکم د مستحاضې حکم دی، او څه چې ووېل شول دليل يې فاطمة بنت أبی حبيش ته د پېغمبر - صلی الله عليه وسلم - وينا ده: «**هغه يو رګ دی او حيض ندی، نو کله چې حيض راغی نو لمونځ پرېږده**».

وينا يې (**کله چې حيض راغی**) پدې معنا ده چې د مستحاضې حکم د هغه چا لپاره چې حيض پرې راځي شوني ده چې پرې راشي او لاړ شي، خو هغه څوک چې حيض پرې نه راځي نو په هر حالت کې يې وينه رګ دی.

د استحاضې حکمونه:

له پورتني مطلب څخه معلومه شوه چې وینه کله حیض وي؟ او کله استحاضه وي؟

نو کله چې حیض وه، نو د حیض احکام ورته ثابتیږي او کله چې استحاضه وه نو د هغې لپاره د استحاضې احکام ثابتیږي.

او وړاندې د حیض مهم حکمونه تېر شول.

او د استحاضې حکمونه لکه د پاکوالي حکمونه دي، نو هیڅ توپیر د مستحاضو او پاکو تر منځ نشته مګر په هغه څه کې چې لاندې راځي:

لومړی: د هر لمانځه لپاره پرې د اودس واجبېدل. د نبي - صلی الله علیه وسلم - د دې وینا له امله چې فاطمې بنت أبي حبیش ته یې کړې وه **چې (بیا د هر لمانځه لپاره اودس وکړه)** بخاري په باب غسل الدم کې روایت کړی دی.

د دې معنې دا ده چې اودس به نه کوي د هغه لمانځه د پاره چې د هغې د پاره مقرر وخت دی مګر وروسته د وخت له داخلېدو څخه. که چیرته داسې لمونځ و چې هغې لره وخت مقرر نه و، نو هر کله یې چې د لمونځ کولو اراده وکړه اودس دې ورته وکړي.

دویم: کله یې چې اودس کاوه نو د وینې اثر به وینځي او شرمګاه به کلکه په مالوچو او ټکې سره بندوي تر

ځو وینه ونیسي. دلیل یې حمنې ته د پیغمبر - صلی الله علیه وسلم - وینا ده: **(کرسف(مالوچ) درته یادوم، ویې کاروئ) ځکه هغه وینه لرې کوي**، هغې وویل: **هغه** (وینه له هغه نه هم ډیره وي) ویې ویل: **(نو تړوته ونیسه)** ویې ویل: **له هغه نه هم ډیره وي، ویې ویل نو ځان کلک وتړه.** الحدیث.

او که لدې وروسته بیا هم څه راوځي نو پروا نه کوي، دلیل یې فاطمه بنت أبی حبیش ته د نبي - صلی الله علیه وسلم وینا ده: **د حیض په ورځو کې د لمانځه څخه ډډه وکړه، بیا غسل وکړه او هر لمانځه ته اودس وکړه، بیا لمونځ کوه، اګر که وینه درڅخه په پزي هم څڅیدله)** احمد او ابن ماجه روایت کړی دی.

دريم: کوروالی، علما يې د جواز په اړه سره اختلاف لري کله چې په زنا کې د واقع کېدو ويره موجوده نه وي، خو صحيح دا ده چې مطلقا روا ده، ځکه ډېرى ښځې چې لسو ته رسيږي او يا زياتې د رسول الله صلى الله عليه وسلم په وخت کې استحاضه شوې وې ، نو نه الله او نه يې رسول د هغوى سره له جماع کولو منعه فرمايلې ده. بلکه د الله تعالى قول - {فَاعْتَزِلُواْ النِّسَاء فِي الْمَحِيضِ} [البقرة:222]

نو په حيض کې د ښځو له جماع نه په ډډه شئ –

پدې دلالت کوي چې پرته له حيض نه ترې ډډه کول واجب نه دي، او ځکه چې لمونځ ورته روا دى، نو کورالى خو آسان دى، او ورسره کوروالى د حائضې سره

په کوروالي کولو قیاس کول سم نه دي، ځکه هغه ثوک یې چې تحریموي د هغوی په اند سره برابر نه دي، او قیاس د توپیر سره نه صحیح کیږي.

شپږم فصل:

د ولادت دوره (نفاس) او احکام یې

نفاس: هغه وینه ده چې رحم يې د ماشوم د پیدایښت له امله پریږدي، یا له هغې سره یوځای، یا ورځخه وروسته، یا دوه او یا درې ورځې مخکې له درد سره.

او شيخ الاسلام ابن تيمية ويلي: **هغه چې د درد دپیلیدو سره يې ګوري نو هغه نفاس ده، او په دوو او دریو ورځو يې محدود نه کړه، او هدف يې: درد چې ورپسې زیږون وي، کنه نو نفاس نه ده، او علما اختلاف لري چې آیا ډیره او یا لږه اندازه يې شته ؟**

شیخ تقي الدین په خپل پیغام کې چې د هغه نومونو په اړه چې شریعت ورپورې حکمونه تړلي دي ویلي:

(مخ:37):

د نفاس نه لږه اندازه او نه يې ډېر اندازه حد لري، که

چېرته فرض کړای شي چې يوې ښځې ځلوېښت، يا

شپېته او يا اويا ورځې وينه ولیده او بيا پرې شوه، نو

هغه نفاس ده، خو که چېرته لدې هم اوږه شوه نو هغه

د ناروغۍ وينه ده، نو بيا هغه مهال يې حد ځلوېښت

ورځې دی، ځکه ډېری ښځې يې چې ګوري ورروستۍ

نېټه يې همدومره وي او روايات پرې هم راغلي دي.

وينا يې پای ته ورسيده.

ما وويل: په دې اساس، که چېرته يې وينه له ځلويښتو

زياته شوه، او عادت يې داسې و چې په دې به پرې

کېدله، او يا دا چې د پرې کېدولو د رانږدې کېدو نښې

پکې ښکاره شوې، نو انتظار دې شي تر څو پرې شي،

کنه د ځلوېښتو په پوره کېدو سره دې غسل وکړي؛

ځکه اکثریت همداسې وي مګر دا چې د نفاس سره

يې د حيض وخت راوسيږي نو بیا به هم انتظار وباسي

تر څو يې د حيض وخت هم پای ته ورسيږي، که چېرته

له هغې وروسته پرې شوه، نو ورته په کار دي چې د

عادت په څېر يې وګڼي، او په همدې حساب به

راتلونکي کې هم عمل کوي، او که چېرته يې دوام

وموند نو هغه مستحاضه ده، نو د استحاضې تېرو

حکمونو ته دې ورو ګرځي.

او که چېرته د وينې په پرې کېدلو سره پاکه شوه نو

هغه پاکه ده اګر که له څلوېښتو مخکې وي، نو غسل

به کوي، لمونځ به کوي، روژه به نیسي او خاوند به يې

ورسره کوروالی کوي، مګر دا چې د ويني پرې کېدل له يوې ورځنۍ نه د کمې مودې لپاره وي بيا ورته حکم نشته، په المغني کې يې ويلي دی.

او نفاس نه ثابتيږي مګر هغه مهال چې داسې يو شی وزيږوي چې د انسان صورت په کې ښکاري، که چېرته يې دومره کوچنی وغورځاوه چې د انسان شکل په کې نه ښکارېده نو بيا يې وينه د نفاس وينه نه ده، بلکه هغه به درګ وينه وي، او حکم به يې د مستحاضې حکم وي، او تر ټولو لږه موده چې د انسان شکل په کې ليدل کېدلی شي د اميدوارۍ له پيل څخه اتيا ورځې دي او ډيری وختونه نوي ورځې وي.

المجد ابن تیمیة ویلي، هر کله یې چې وینه ولیده او مخکې ترې یوه ورځ درد و نو پروا دې نه کوي او که وروسته ترې درد و نو لمونځ دې نه کوي او روژه دې نه نیسي، بیا چې له زیږون څخه وروسته خبره معلومه شوه او د ظاهري حالت خلاف وه بیرته دې وګرځي او لمونځونه دې لاندې کړي، او که چېرته یې خبره معلومه نشوه هغه څه چې ظاهري حکم وي پر همغه دې مخکې لاړه شي بیا پرې راګرځول نشته، له هغه یې په شرح الاقناع کې رانقل کړي دي.

د نفاس حکمونه:

د نفاس حکمونه کټ مټ لکه د حیض د حکمونو په څېر دي مګر په لاندې حالتونو کې:

لومړی عدت دی: چې په طلاق سره اعتبار ورکول کیږي نه په نفاس سره، ځکه که چېرته طلاق د حمل له زیږون څخه مخکې و نو عدت به یې په زیږون سره پوره کیږي نه په نفاس سره، او که چېرته طلاق وروسته له زیږون څخه و نو انتظار به کوي تر څو پرې حیض راشي لکه وړاندې چې تېر شو.

دوهم: د ایلاء موده ده چې له هغې څخه د حیض موده محاسبه کیږي او د زیږون څخه وروسته دوره ترې نه محاسبه کیږي.

او ایلاء دېته وايي چې: چې یو سړی د خپلې ښځې سره د تل لپاره او یا دومره مودې لپاره چې له څلورو میاشتو زیاتیږي د کوروالي د پرېښودلو قسم یاد کړي، نو کله يې چې قسم وکړ او هغې ورڅخه د کوروالي غوښتنه وکړه، نو څلور میاشتې وخت ورته ټاکل کیږي، نو کله چې پوره شوې په کوروالي کولو او یا د ښځې په غوښته په جداوالي سره مجبوريږي، نو په دې موده کې که په ښځه نفاس تېر شو په خاوند نه حسابیږي، او همدومره موده به په څلورو میاشتو به ور اضافه کیږي، د حیض پر خلاف چې د هغې موده په خاوند حسابیږي.

دريم: بلوغ ته رسيدل په حيض سره کيږي نه په نفاس سره؛ ځکه شوني نده چې ښځه دې حامله شي تر څو حايضه شوې نه وي، نو بلوغ ته رسيدل له اميدوارۍ څخه وړاندې په انزال سره کيږي.

څلورم: د حيض وينه چې کله پرې شوه او بيا د عادت له مخې راغله نو هغه په يقيني توګه حيض دی، دبيلګې په توګه چې د عادت له مخې يې مريضي اته ورځې وي، خو حيض څلور ورځې وګوري، بيا دوه ورځې پرې شي، بيا په اوومه او اتمه بيرته راوګرځي، نو دا راګرځيدونکی په يقيني توګه حيض دی، د حيض حکمونه ورته ثابتيږي.

او د نفاس وینه چې کله له څلویښتو څخه مخکې

ودریده او بیا په څلویښتو راغله نو په هغې کې شک

دی نو پرې واجب دي چې لمونځ وکړي او فرضي تاکلې

روژه په خپل وخت سره ونیسي، او هر څه چې په

حایضې حرام وي پدې هم حرامیږي پرته له واجباتو

څخه او له پاکوالي وروسته به د هغه څه قضایي راوړي

چې پدې وینه کې یې کړي دي له هغه څه نه چې په

حایضې یې قضا راوړل واجب وي. دا د حنبلې فقهاوو

په نزد مشهور (قول) دي.

او صحیح خبره خو دا ده چې وینه هر کله پرې په داسې

وخت کې راغله چې د نفاس امکان پکې وي نو هغه

نفاس (وينه) ده، کنه حيض ده، مګر دا چې په دوامداره توګه پرې راشي نو بيا به استحاضه وي.

او دا هغه څه ته نږدې خبره ده چې په المغني کې يې له امام مالک رحمه الله څخه نقل کړې ده چې ويلي دي :

او مالک ويلي: **او که څېرته يې وينه له دوو او يا دريو ورځو وروسته وليده، يعني له پرې کېدو نه وروسته – نو هغه نفاس دی کنه حيض دی . وينا يې پای ته ورسيده.** او دا د شيخ الاسلام ابن تيميه رحمه الله د ټاکنې غوښتنه هم ده.

په وينه کې د حقيقت له مخې شک نشته، بلکې شک يوه نسبي مسأله ده چې په هغه کې خلک د خپل علم او عقل له مخې اختلاف لري، او په قرآن او سنت کې

د هر څه وضاحت شته، او هیڅکله الله تعالی پر چا لازم نه دي ګرځولی چې دوه ځلې روژه ونیسي، او یا دوه ځلې طواف وکړي، مګر که چیرته په لومړي ځل کې څه نقصان وي او جبرانول یې پرته له بیا کولو امکان و نه لري، مګر دا چې بنده له مکلفیت څخه هغه څه تر سره کړل چې توان یې درلوده، نو پدې سره یې غاړه خلاصه شوه. څرنګه چې الله تعالی فرمايلي: {لاَ يُكَلِّفُ اللّهُ نَفْسًا إِلاَّ وُسْعَهَا} [البقرة:286]

او الله هیڅ یو نفس نه مکلف کوي مګر د هغه له وَس سره سم.

او فرمايلي يې دي: {فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ} [التغابن:16].

نو تاسو له الله نه وویریږئ څومره چې تاسو کولی شئ.

د حیض او نفاس تر مینځه پنځم توپیر: په حیض کې که له عادت څخه مخکې پاکه شي نو خاوند ته یې له هغې سره له کراهت نه پرته جماع کول روا دي، خو په نفاس کې که چېرته له څلوېښتو نه مخکې پاکه شوه نو خاوند ته یې مکروه دي چې جماع ورسره وکړي، په مشهور قول سره په مذهب کې ، خو صحیح خبره دا ده چې جماع کول ورسره مکروه نه دي.

او دا د جمهورو علماوو قول دی؛ ځکه کراهیت شرعي حکم دی، شرعي دلیل ته اړتیا لري.

او په دې مسأله کې نور څه نشته پرته له هغه چې امام احمد له عثمان بن أبی العاص څخه ذکر کړي دي چې

(مېرمن) يې ورته له څلوېښتو نه مخکې راغله، نو ورته يې وويل: **مه رانږدې کېږه.**

او د دې نه کراهت نه لازمېږي، ځکه کيدی شي هغه دا کار د احتياط لپاره کړی وي، له دې ويري چې کيدی شي (ميرمن) يې له پاکوالي ډاډمنه نه وي، او يا کيدی شي د کوروالي له امله وينه په حرکت راشي، او يا د داسې کوم بل سبب له امله ، و الله اعلم

اوم فصل:

د هغه ښځو د کړنو په اړه چې حیض بندوي او یا یې راولي، او هغه ښځه چې د حمل مخنیوی کوي او یا یې غورځوي.

د ښځې لپاره د هغه څه کارول چې د حمل مخنیوی کوي په دوه شرطونو جایز دي:

لومړی : چې په ځان له ضرر څخه و نه ویریږي، که چیرته په ځان له ضرر څخه ویرېده نو بیا جایز نه دي.

دلیل يې د الله تعالی دا قول دی: {وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ } [البقرة:195]

او په خپلو لاسونو هلاکت ته غورځول مه کوئ.

{وَلَا تَقْتُلُوا أَنفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا}[النساء:29].

او تاسو خپل ځانونه مه وژنئ، بیشکه الله پر تاسو باندې بې حده مهربان دی.

دویم: دا چې د خاوند په اجازې سره وي که چېرته د
هغه سره تړاو ولري، لکه د هغه ښځه چې د عدت په
حال کې وي په داسې ډول چې په هغې باندې يې نفقه
واجب وي، نو هغه ته چې د حيض مخنيوی کوي
استعمال کړي، تر څو د حيض موده اوږده شي او نفقه
يې پرې زياته شي، نو پدې حالت کې ورته روا ندي
چې هغه ته استعمال کړي چې د حيض مخنيوي کوي
مګر د هغه په اجازه. همدا رنګه که چېرته ثابت شوه
چې د حيض مخنيوی د حمل مخنيوی کوي نو بيا د
خاوند اجازه ضرور ده، نو چې رواوالی يې ثابت شو، نو
غوره دا ده چې استعمال نه کړی شي مګر د اړتيا لپاره،

ځکه طبيعي وضعيت په خپل حال پرېښودل اعتدال، روغتيا او سلامتيا ته ډېر نږدې دي.

او د هغه ځه کارول چې حیض راولي هم په دوو شرطونو جایز دي:

لومړی: چې د واجب د ساقطېدلو لپاره یې بهانه و نه کړځوي، لکه رمضان ته نږدې یې وکاروي، د دې لپاره چې بوزه شي او یا پرې لمونځونه ورځخه ساقط شي، او داسې نور.

دویم: چې د خاوند په اجازه وي، ځکه د حیض راتلل یې د پوره خوند اخستلو ځخه منع کوي، نو د هغه ځه کارول چې هغه پرې له خپل حق ځخه منع کیږي روا ندي مګر د هغه په خوښی، او که چیرته مطلقه وه، نو پدې کې د خاوند د حق په ساقطولو کې عجله ده چې هغه رجعت دي که چیرته وي د هغه د پاره پکې واپسي.

او هغه څه چې د امیدوارۍ مخنیوی کوي نو په دوه ډوله دي:

لومړی : چې په دوامدراه توګه یې بند کړي نو دا جایز نه دي؛ ځکه حمل پرې کیږي او پدې سره نسل کمیږي، چې دا د شریعت د غوښتنو خلاف کار دی؛ چې هغه د اسلامي امت ډیرول دي، او ځکه ډاډ نشته چې شته اولادونه یې مړه شي نو بې اولاده کونډه به پاتې شي.

دویم: چې په موقته توګه یې مخنیوی وکړي، لکه یوه ښځه چې ډیره حامله کیږي، او حمل یې ناتوانه کوي، نو خوښ ګڼي چې حمل یې منظم کړي، په دوه کلونو کې یو ځل او داسې نور نو دا جایز دی، په دې شرط

چې خاوند یې اجازه ورته پرې اجازه وکړي، بل دا چې ضرر به پرې ورته نه رسیږي. دلیل یې دا دی چې صحابه و به د پیغمبر صلی الله علیه وسلم په زمانه کې له خپلو ښځو څخه عزل کاوه لدې امله چې ښځې یې امیدواره نه شي، نو لدې کار څخ منع نه کړی شول، او عزل دې ته وایې چې د ښځې سره کوروالی وکړي او د انزال په وخت کې (تناسلي آله) راوباسي او د شرمګاه د باندی یې انزال وشي.

او د هغه څه کارول چې حمل ضایع غورځوي نو په دوه ډوله دي:

لومړی: چې له غورځولو یې هدف ضایع کول وي، نو که دا چېرته د روح د پوکولو نه ورروسته وي نو پرته له شک نه چې حرام دي؛ ځکه دا پرته له حق نه د یو حرام شوي نفس وژل دي، او د حرام شوي نفس وژل په قرآن، سنت او د مسلمانانو په اجماع سره حرام دي، او که چېرته د روح د پوکلو نه مخکې وي نو علما یې د رواوالي په اړه سره اختلاف لري، ځینو یې جواز ورکړی، او ځینو منع کړی دی، او ځینو ویلي، جایز دي مخکې لدې چې پرنده وینه شي، یعني چې څلوېښت

ورځې پرې نه وي تېرې شوي، او ځينې يې وايي، روا دي تر هغه چې د انسان شکل پکې ښکاره نه شي.

احتياط په دې کې دی چې د غورځولو مخنيوی يې وشي مګر د اړتيا لپاره، لکه چې مور ناروغه وي د حمل توان نه لري او داسې نور، نو پداسې حال کې يې غورځول جايز دي مګر تر هغه وخته پورې چې دومره وخت پرې نه وي تېر شوی چې کيدی شي د انسان پېدايښت پکې ښکاره شي نو بيا يې بايد مخنيوی وشي، و الله اعلم

دويم: چې له غورځولو يې موخه ضايع کول نه وي ، داسې چې د غورځولو هڅه يې د حمل د مودې پای ته رسيدو او د زېږون د نږدې کېدو پر مهال وي نو دا جايز

دي ، په دې شرط چې مور او يا اولاد ته په کې ضرر نه وي، او دا چې عمليات ته اړتيا و نه ليدل شي، **که**

چېرته يې عمليات ته اړتيا درلوده نو دا بيا

څلور حالتونه لري:

لومړی: چې مور هم ژوندۍ وي او ماشوم هم، نو بيا عمليات جايز نه دی مګر د اړتيا لپاره ، داسې چې زيږون ستونزمن وي او عمليات ته اړتيا ولري، دا ځکه چې جسم د بنده سره امانت دی، نو داسې لاسوهنه به پکې نه کوي چې د ويرې احساس پکې وي مګر د ستر مصلحت لپاره، او ځکه چې کيدی شي هغه ګمان وکړي چې په عمليات کې ضرر نشته او بيا ضرر پيدا شي.

دويم: چې مور مړه وي او ماشوم هم مړ وي، نو بیا یې د راویستلو لپاره عملیات روا ندی ځکه چې ګټه نه لري.

دریم: چې مور ژوندۍ وي او ماشوم مړ وي، نو د راویستلو لپاره یې عملیات روا دی، خو پدې شرط چې مور ته ضرر متوجه نه وي، ځکه ظاهرا والله اعلم داسې ده چې ماشوم کله مړ شي نو هغه پرته له عملیات ښځه نه راوځي، او په ګېډه کې یې پاتې کېدل په راتلونکي کې د بل حمل مخنیوی کوي او سخته ورته تمامیږي او کیدی شي بې نکاح پاتې شي که چیرته د ښځوانې خاوند ښځه په عدت کې وي.

څلورم: چې مور مړه وی او ماشوم ژوندی، نو که چېرته يې د ژوندي پاتې کېدو هيله نه وه، نو د عمليات کول جايز نه دي.

او که چېرته يې د ژوندي پاتې کېدلو هيله وه ، نو که چېرته يې ځنې برخې راوتلې وې نو د پاتې راويستلو لپاره يې د مور ګېډه څيرې کيږي، او که چېرته هيڅ شی ترې نه و راوتلی نو زمونږ ملګرو رحمهم الله ويلي:

د مور ګېده د ماشوم د راويستلو لپاره نه څيرې کيږي، ځکه چې دا مثله ده (د مړي د غړو پرې کول) خو صحيح خبره دا ده چې ګېډه څيرې کيږي که چېرته پرته لدې نه يې راوتل ممکن نه و، او دا د ابن هبيره تاکنه ده، په الانصاف کې يې ويلي: **او دا غوره ده.**

ما وويل: په ځانګړې توګه زمونږ په دې وخت کې، د عمليات تر سره کول مثله نه ده، ځکه ګېډه څېرې کيږي او بېرته ګنډل کيږي، او ځکه چې د ژوندي حرمت د مړي له حرمت نه ستر دی، او ځکه چې د هلاکت نه د يو معصوم ژغورل واجب دي، او حمل يو معصوم انسان دی، نو ژغورل يې واجب دي. و الله اعلم

پاملرنه: په تېرو حالتونو کې چې د حمل غورځول

پکې جايز دي بايد د هغه چا اجازه موجوده وي چې

حمل د هغه وي لکه خاوند.

او تر دې ځايه هغه څه پای ته ورسيدل چې مونږ يې

پدې مهمه موضوع کې ليکل غوښتل، او په لنډه توګه

مو په بنسټيزو مسائلو او ضوابطو بسنه وکړه، کنه فروع

او جزئيات يې او هغه څه چې ښځې ورسره لدې څخه

مخ کيږي هغه بحر دی چې ساحل نه لري. خو ځيرک

کولی شي چې فرعي مسائل اصولو او جزئی مسائل

کلياتو او ضوابطو ته ورووګرځوي، او شيان د خپلو

همجنسو سره (قياس) پرتله کړي.

او مفتي دې په دې پوه شي چې دی خلکو ته د هغه څه په رسولو او بیانولو کې چې د الله پیغمبرانو راوړي دي د الله او د مخلوق تر منځ واسطه ده، او له ده څخه به د هغه څه په اړه پوښتنه کیږي چې په قرآن او سنت کې دي، ځکه دا هغه دوه سرچیني دي چې بنده پرې پر پوهېدلو او عمل کولو مکلف دی. او هر هغه څه چې د قرآن او سنت خلاف وي نو هغه غلط دي، پر ویونکي یې بیرته ورګرځول واجب دي، او عمل کول پرې روا نه دي، کیدی شي ویونکی یې عذر لرونکی مجتهد وي نو هغه ته به د خپل اجتهاد اجر ورکول کیږي، مګر نور چې په غلطۍ یې پوه وي ورته روا ندي چې ویې مني.

او پر مفتي واجب دي چې خپل نیت الله تعالی ته خالص کړي، او په هره پیښه کې چې پرې راځي له الله نه مرسته وغواړي، او له هغه ذات څخه ثبات، او حق ته درسیدو توفیق وغواړي.

او پرې واجب دي هغه څه ته اعتبار ورکړي چې په قرآن او سنت کې راغلي وي، نو ګورې به او په اړه به یې پلټنه کوي او د پوهېدو لپاره به یې د علماوو د ویناوو په مرسته پلټنه کوي.

او ډیری وختونه داسې یوه مساله پیدا شي چې انسان یې په اړه د خپل توان په اندازه د علماوو د ویناوو په رڼا کې پلټنه کوي، بیا یې د حکم په اړه داسې څه نه مومي چې پرې ډاډه شي، او دا هم کیدی شي چې بالکل

يې په اړه هيڅ يادونه هم و نه مومي. نو کله چې قرآن او سنت ته مراجعه وکړي نو نږدي او ښکاره يې ورته حکم څرګند شي، او د اخلاص، علم او پوهې ته په ليدو سره.

او پر مفتي واجب دي چې کله د ستونزې سره مخ شي چې د حکم کولو پر مهال له صبر نه کار واخلي او بيړه ونه کړي، ځکه ډير داسې شوي چې په يو حکم کې يې بيړه کړې بيا ورته له نږدې پلټنې وروسته ښکاره شوې چې په هغه پريکړه کې غلط شوی و، نو پرې پښېمانه شي، او کيدی شي هغه څه جبران نه کړی شي چې فتوا يې په کې ورکړې ده.

او په مفتي کې چې خلکو حوصله او له حکم څخه د ډاډمنتيا صفتونه وليدل، نو په وينا يې باوري کيږي او ارزښت ورکوي، او که ويې ليدل چې بيړه کوي او بيړه کوونکی زيات غلطي کوونکي وي، نو بيا په هغه څه باور نه لري چې ده يې په اړه فتوا ورکړي وي، نو په بيړه او غلطۍ سره يې خپل ځان او نور د هغه علم او حق نه محروم کړل چې ورسره دی.

له الله تعالی څخه سوال کوو چې مونږ او زمونږ مسلمانانو ورونو ته نيغه لار روښايې، او خپلې پاملرنې ته مو شامل کړي، او له خوييدو څخه مو په خپله پاملرنه وساتي، هغه ذات سخي او د عزت خاوند ذات

دی، وصلّى الله وسلّم على نبيّنا محمدٍ، وعلى آلــه وصحبــه أجمعين. والحمد لله الذي بنعمتــه تتــمّ الصالحات.

(دا ليکل) الله تعالی ته د فقير (بنده) په قلم سره بشپړ شول

محمّد الصالح العثيمين

د جمعې د ورځې په خاښت کې

١٤ د شعبان ١٣٩٢ هـ ق کال.